

บทที่ 2

แนวคิดในการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และระเบียบวิธีศึกษา

2.1 แนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ ตลอดจนวิธีในการบริหารด้านสินเชื่อ เพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ โดยการวิเคราะห์เครดิต (Credit Analysis) ซึ่งเป็นวิธีที่ธนาคาร และสถาบันการเงิน โดยทั่วไปใช้ในการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของลูกค้าในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพคล่อง ความสามารถในการหารายได้ และการชำระหนี้ ความมั่นคงทางการเงิน ความสามารถในการดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการให้เครดิตสินเชื่อ หรือขยายสินเชื่อ

ธนาคารพาณิชย์โดยทั่วไปจะใช้หลักการวิเคราะห์สินเชื่อที่คล้ายคลึงกัน และมีนโยบายหลักในการวิเคราะห์ คือ

1. นโยบาย 5 C (C' s Policy)
2. นโยบาย 5 P (P' s Policy)

1. **นโยบาย 5 C (5 C' s Policy)** การวิเคราะห์เครดิตโดยวิธีนี้เดิมเรียกว่า นโยบาย C (C's Policy) นโยบายนี้มีมากกว่า 50 ปีแล้ว โดยพัฒนามาจาก 3 C ได้แก่ Character, Capital และ Capacity ก่อนต่อมาจึงเพิ่ม Collateral และ Condition ซึ่งเรียกว่านโยบาย 5 C (5 C's Policy) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 Character คือ คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ เป็นการวิเคราะห์ถึงอุปนิสัยใจคอ และพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อว่าจะมีความรับผิดชอบและความเต็มใจในการชำระหนี้มากน้อยเพียงใดโดยพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท คือ

- คุณสมบัติและประวัติส่วนตัว เช่น อุปนิสัยทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อายุ นิติภาวะ การค้า สังคม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อหนี้สิน ความตรงต่อเวลาในการชำระหนี้ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ ชื่อเสียงส่วนตัว เป็นต้น

- คุณสมบัติเฉพาะด้าน เช่น หน้าที่การงาน ความสามารถ ความชำนาญประสบการณ์ ความคิด ความอ่าน เป็นต้น

1.2 Capital คือทุนของธุรกิจ เป็นการวิเคราะห์ถึงฐานะการเงิน ซึ่ง ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของธุรกิจนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร สำหรับทุนของธุรกิจนั้น หมายถึง ส่วนที่เจ้าของ หรือผู้ประกอบการนำมาลงไว้ในธุรกิจ ในการวิเคราะห์จะพิจารณาส่วนของสินทรัพย์ที่มีเหนือหนี้สินเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในกรณีที่คุณสมบัติ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอู้ไม่ค้อยคินัก โดยดูจากอัตราส่วนกำไรต่อทุนและอัตราส่วน หนี้สินต่อทุน อย่างไรก็ตามมีข้อควรระวังว่าส่วนของเจ้าของที่รวมทั้งสินทรัพย์ที่มีตัวตน และไม่มีตัวตนจะมีมูลค่าเท่าใด แยกเป็นสัดส่วนได้หรือไม่ในกรณีที่จะต้องมีการชำระบัญชี

1.3 Capacity คือความสามารถในการชำระหนี้สิน เป็นการวิเคราะห์สมรรถภาพในการหารายได้ ถ้าเป็นการขอสินเชื่อส่วนบุคคล จะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ ในรูปค่าจ้างเงินเดือน รายได้อื่นๆ เป็นหลัก แต่ถ้าเป็น นิติบุคคล จะวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อดูความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ โดยวิเคราะห์ รายได้ รายจ่าย และกำไรของธุรกิจ จะใช้พิจารณาจาก งบการเงิน แผนการบริหารงาน แผนการชำระหนี้สิน โดยปกติเงินที่จะนำมาชำระหนี้ควรจะเป็นเงินรับสุทธิจากการดำเนินงาน นั่นคือ กำไรของธุรกิจ นั่นเอง

1.4 Collateral คือหลักประกัน ในการพิจารณา และตัดสินใจเกี่ยวกับเครดิต หลักประกันเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจ ต้องพิจารณาร่วมกับ ปัจจัยอื่น ๆ ด้วย หลักประกันเป็นเพียงการช่วยลดความเสี่ยงภัยทางการเงิน ในกรณีที่ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินในอนาคตไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ คือ เปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน ได้แก่ ที่ดิน โรงเรือน สิทธิการเช่า พันธบัตร หุ้นของบริษัทอื่น หรือ บุคคลที่เชื่อถือได้มาค้ำประกัน

1.5 Condition คือ สภาพการณ์ทั่ว ๆ ไป เช่น ภาวะเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐบาล การเมือง กฎหมาย ภาษี ดินฟ้าอากาศ การขึ้นราคาของน้ำมันดิบ ปัญหาวัตถุดิบ ปัญหาแรงงาน การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภาวะเงินเฟ้อ เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต เป็นต้นเหล่านี้ อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการชำระหนี้ได้ จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ

2. นโยบาย 5P (5 P's Policy) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์เครดิต ซึ่งประกอบด้วย

2.1 People เป็นปัจจัยด้านตัวบุคคล ซึ่งแยกเป็นหลักใหญ่ ๆ 2 ประการ

- ต้องพิจารณาว่าบุคคลที่มากู้เงินนี้ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบแค่ไหน และมีความสำเร็จในการทำงานมากน้อยเพียงใด โดยการสืบหาข้อมูลของผู้นั้นผ่านทางผู้ที่มีอาชีพเดียวกันซึ่งรู้จักบุคคลผู้นี้ ผู้ที่เคยขายสินค้าให้ หรือคู่แข่ง จะแสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้นั้นมีความรับผิดชอบเพียงใดการดูแลแนวโน้มของการปฏิบัติงาน การลงทุน ผลกำไร เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง จะชี้ให้เห็นความสำเร็จของบุคคลนั้น ถึงแม้ว่าบริษัทส่วนตัวจะไม่ค่อยแสดงผลกำไรที่แท้จริง เนื่องจากกลัวเสียภาษีมากก็ตาม ทำให้การพิจารณาเครดิตของบริษัทส่วนตัวทำได้ลำบากมากกว่าบริษัทมหาชน

-ความสามารถในการชำระหนี้ก็จะต้องพิจารณาถึงการให้ความร่วมมือกับธนาคารในการให้ข้อมูลแก่ธนาคารเกี่ยวกับธุรกิจของตนอย่างตรงไปตรงมา เป็นการแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยของผู้นั้นว่า เป็นอย่างไร และธนาคารควรติดต่อด้วยได้หรือไม่

2.2 Purpose คือความมุ่งหมายในการกู้ยืม ในการพิจารณาสินเชื่อเราต้องการทราบว่าเงินกู้ นั้น จะเอาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเปล่า ถ้าดูจากงบดุล เงินกู้จากธนาคารเอาไปใช้ในเรื่องใหญ่ ๆ 5 ประเภท คือ

- เอาไปใช้เป็นทุนหมุนเวียน
- เอาไปซื้อทรัพย์สินหรือเครื่องจักร
- เอาไปใช้ชำระหนี้เจ้าหนี้อื่น
- เอาไปใช้แทนทุน
- เอาไปใช้บริโภค

2.3 Payment คือ การชำระหนี้ เป็นหัวใจในการพิจารณาให้สินเชื่อ เป็นการพิจารณาว่าผู้กู้มีความสามารถที่จะชำระหนี้เงินคืนให้ธนาคารภายในระยะเวลาที่ตกลงไว้ได้หรือไม่ เจ้าหน้าที่สินเชื่อของธนาคารจะต้องทราบที่มาของเงินที่จะชำระหนี้คือ และความสามารถชำระคืนได้ภายในกำหนดระยะเวลาหรือไม่ ความยากลำบากในการพิจารณาข้อนี้คือ เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องพิจารณาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้ข้อมูลในอดีตมาพิจารณาประกอบ ซึ่งอาจมีสิ่งเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้

2.4 Protection คือ หลักการป้องกัน โครงสร้างของเงินกู้ จะต้องรวมทางออกที่ป้องกันความเสี่ยงไว้ด้วย ในเมื่อการดำเนินธุรกิจ หรือการจ่ายเงินที่คิดไว้ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้แต่แรก หลักการป้องกันสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) Internal หมายถึง ธนาคารจะมองจากผู้กู้เงิน โดยเฉพาะ

(2) External หมายถึง จะมองถึงบุคคลภายนอกเข้ามารับผิดชอบหนี้สินด้วยการป้องกันภายใน อาจมาจากหลักประกันของผู้กู้เอง หรือ ของบุคคลอื่น จะต้องพิจารณาถึงผู้ที่ควบคุมหลักประกันนั้นว่าเป็น ธนาคาร หรือผู้กู้ และสามารถจะขายได้ทันทีหรือไม่ ควรจะมีส่วนเกิน (Margin) เท่าไร ส่วนเครดิตของธุรกิจนั้นจะวิเคราะห์ในแง่ของหนี้สินกับทุน และสภาพคล่องของทรัพย์สินนั้น หลักประกันภายนอกนั้นตามธรรมดาจะอยู่ในรูปการค้ำประกัน การสัถกหลังการมอบอำนาจ หรือการรับซื้อคืน เงินกู้ที่ธนาคารให้โดยหวังพึ่งผู้ค้ำประกันเป็นคนชำระอย่างเดียวมีความเสี่ยงภัยสูง เพราะว่าแหล่งที่มาของการชำระหนี้มาจากแหล่งเดียว โดยมิได้มีการพิจารณาถึงความสามารถชำระเงินของผู้กู้เป็นอันดับแรก

2.5 Prospective (Overview) หมายถึงว่าการพิจารณารวม ๆ กันทั้งหมดทุกอย่างว่าควรจะให้กู้หรือไม่ โดยเปรียบเทียบระหว่างอัตราส่วนของดอกเบี้ยกับการเสี่ยงภัยในธุรกิจนั้น ธนาคารจะต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงที่เงินกู้จะสูญ ความยุ่งยากในการเรียกเก็บ การเสียเวลาในการเป็นคดีความฟ้อง

รื่องจะต้องนำมาพิจารณากับรายได้ที่จะได้รับจากเงินกู้ยืม และความสัมพันธ์กับลูกค้ายานั้นในอนาคต ในแง่ต่าง ๆ ได้แก่

- คอกเบี้ยคูณกับระยะเวลาที่เงินกู้ค้างอยู่ บวกกับค่าธรรมเนียมต่าง ๆ
- เงินฝากที่หักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้ว
- โอกาสที่จะได้ลูกค้าซึ่งอยู่ในเครือเดียวกันในปัจจุบัน และในอนาคตซึ่งเป็นสิ่งลำบากในการ

วิเคราะห์

เนื่องจากนโยบาย 5C (5 C' s Policy) และนโยบาย 5 P (5 P's Policy) เป็นหลักการด้านสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ในการวิเคราะห์คัดเลือกสินเชื่อลูกค้าที่ดี โดยในการวิเคราะห์นั้นจะพิจารณาคัดเลือกตัวแปรบางตัวจากหลักการ 5 C' s และ 5 P's ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลาย ๆ ประการ ได้แก่ รายได้ของผู้กู้ อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ความน่าเชื่อถือเป็นต้น ในส่วนของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เองปัจจุบันมีหลักการพิจารณาความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ โดยใช้แนวคิดในการพิจารณาดังนี้คือ

1. นโยบายธนาคาร (Policy)
 - หลักประกัน
 - ประเภทธุรกิจจัดค่อน นโยบายหรือไม่
2. ความตั้งใจในการชำระหนี้ (Willingness)
 - อยู่ระหว่าง/เคยถูกดำเนินคดีหรือไม่
 - เคยผิดนัดชำระหนี้หรือไม่
3. ความสามารถในการชำระหนี้ (Service Ability)
 - ระยะเวลาที่ดำเนินธุรกิจ
 - จำนวนผู้ซื้อ/ผู้ขาย
 - Financial Ratio
4. ความสามารถในการบริหาร (Management)
 - ประสบการณ์ของผู้บริหาร
 - รูปแบบกิจการ
 - ระดับการศึกษา
5. หลักประกัน (Collateral)
 - กรรมสิทธิ์
 - เป็นที่ประกอบการหรือไม่
 - จัดกับ Policy หรือไม่

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรัตน์ ศรีสุวรรณไพท (2527) ได้ศึกษาเรื่องสินเชื่อและการเก็บหนี้พอสรรูปได้ว่า สาเหตุที่ลูกค้า ผิดสัญญาการชำระหนี้เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ลูกค้าไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ตามสัญญา ซึ่งลักษณะของลูกค้ามีดังนี้

1.1 ลูกค้าที่ดีไม่เคยทำผิดสัญญาในการชำระหนี้มาก่อน แต่เพราะมีเหตุการณ์บางอย่างทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เช่น การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ การตกงาน ไฟไหม้ น้ำท่วม

1.2 ลูกค้าผิดสัญญาในการชำระหนี้เพราะไม่รู้จักรประมาณคน ไม่รู้จักการวางแผนงบประมาณ ใช้จ่ายให้ดี ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือยมากกว่ารายได้ที่คนหามาได้

1.3 ลูกค้าไม่มีความสามารถในการจัดการธุรกิจ เช่น มีสินค้าค้างสต็อกจำนวนมาก การเก็บหนี้จากลูกหนี้มีปัญหา ขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมีแนวโน้มสูงขึ้นจนทำให้ขาดสภาพคล่อง และผลการดำเนินงานขาดทุน

1.4 มีหนี้สินส่วนตัว จนใกล้จะล้มละลาย หรือล้มละลายไปแล้ว

ประการที่ 2 ลูกค้าสามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญาแต่ไม่ชำระเพราะ

2.1 ลูกค้าเข้าใจผิดเกี่ยวกับการให้เงื่อนไขเครดิต หรือการชำระหนี้

2.2 ลูกค้าอาจจะหลงลืมไปโดยไม่มีเจตนา ลูกค้าไม่ทราบว่าหนี้สินครบกำหนดชำระ

2.3 ลูกค้าไม่ชำระหนี้เนื่องจากเห็นว่าหนี้สินที่ตนก่อขึ้นมีจำนวนเพียงเล็กน้อย จึงคิดที่จะรวบรวมหนี้สินไว้ให้มากพอเสียก่อนแล้วจึงจะชำระหนี้ให้ในคราวเดียว

2.4 ลูกค้าไม่สนใจที่จะชำระหนี้ตามกำหนด เพราะเล็งเห็นผลประโยชน์จากการนำเงินที่ต้องชำระไปใช้ด้านที่จำเป็นก่อน

วิจิต ฉัตรพิริยกุล (2529) ได้ศึกษาเรื่องการตรวจสอบการบริหารสินเชื่อภายในประเทศของธนาคารพาณิชย์ ผลของการศึกษาพบว่า การตรวจสอบการบริหารสินเชื่อประกอบด้วย

1. การตรวจสอบการวางแผนด้านสินเชื่อ เพื่อประเมินการวางแผนสินเชื่อทุกชั้นตอนตรวจสอบแผนงานว่ามีความสอดคล้องกับนโยบายสินเชื่อที่ธนาคารกำหนด และต้องมีความเป็นไปได้เพื่อนำไปปฏิบัติ

2. การตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาการปฏิบัติงานทุกชั้นตอนและการปฏิบัติด้านสินเชื่อเมื่อใช้คอมพิวเตอร์ปฏิบัติรวมทั้งระบบการควบคุมภายในว่าเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่ธนาคารกำหนดหรือไม่

3. การตรวจสอบการประเมินผลคุณภาพสินเชื่อ เพื่อสอบถามการจัดชั้นสินเชื่อว่าถูกต้องหรือไม่

ขั้นตอนของการตรวจสอบการบริหารที่สำคัญที่จะขาคมิได้คือ ต้องตรวจสอบการบริหารการ ตลาดด้านสินเชื่อ ได้แก่ การตรวจสอบการวางแผนการตลาดด้านสินเชื่อ การปฏิบัติการตลาดด้านสินเชื่อ และการประเมินแผนการตลาดด้านสินเชื่อเพื่อประเมินกลยุทธ์ทางการตลาดว่าสามารถนำมาใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เพื่อให้ผู้บริหารระดับสูงได้รับรายงานการตรวจสอบที่ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อทั้งระบบ และสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ โดยส่วนรวมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้ธนาคารได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากการให้สินเชื่อ

กาญจนา นริประภา และอังณา วัฒนานุกิจ (2530) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการณ์สิน ทรัพย์และการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงปี 2525-2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความ สัมพันธ์ระหว่างกำไร และการแบกภาระความเสี่ยงของแต่ละธนาคาร โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของ ธนาคารพาณิชย์ ว่าได้มีการสร้างระบบสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าในระบบหรือไม่

การศึกษาได้ใช้วิธีการทางสถิติ โดยสร้างครรชนความเสี่ยงเชิงเปรียบเทียบที่พิจารณาจากแหล่ง ที่มา และใช้ไปของเงินทุน โดยแบ่งครรชนความเสี่ยงออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ความเสี่ยงเชิงเปรียบเทียบของการกู้ยืม (R_1) คำนวณจากอัตราส่วนการกู้ยืมทั้งหมดต่อเงิน ทุนของแต่ละธนาคาร หาคด้วยอัตราส่วนเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
2. ความเสี่ยงเชิงเปรียบเทียบของการให้กู้ยืม (R_2) คำนวณจากอัตราส่วนการให้กู้ยืมทั้งหมดต่อ เงินกองทุนของแต่ละธนาคารหาคด้วยอัตราส่วนเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ
3. ความเสี่ยงเชิงเปรียบเทียบของเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ต่อเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ ไทยทั้งระบบ (R_3)

นอกจากนี้ ในการศึกษาได้แยกธนาคารพาณิชย์ตามกลยุทธ์ของการบริหารสินทรัพย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ธนาคารที่มีสัดส่วนเฉลี่ยของเงินกู้ต่อเงินฝากต่ำกว่าสัดส่วนเฉลี่ยของเงินกู้ต่อเงิน ฝาก จะมีกลยุทธ์เชิงรับ (Conservative Strategy)

ประเภทที่ 2 ธนาคารที่มีสัดส่วนเฉลี่ยของเงินกู้ต่อเงินฝากสูงกว่าสัดส่วนเฉลี่ยของเงินกู้ต่อเงิน ฝากทั้งระบบ จะมีกลยุทธ์เชิงรุก (Aggressive Strategy)

จากการศึกษาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของกลยุทธ์การบริหารสินทรัพย์ กับอัตรากำไรต่อ เงินกองทุน และความเสี่ยงที่คำนวณจากครรชนความเสี่ยง จะสามารถแบ่งกลุ่มธนาคารได้ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มธนาคารที่มีกลยุทธ์การบริหารสินทรัพย์เชิงรุก มีอัตรากำไรต่อเงินกองทุนสูงแต่มีค่า ครรชนความเสี่ยงต่ำ ได้แก่ ธนาคารแหลมทอง ไทยท努 สหธนาคาร และกรุงศรีอยุธยา
2. กลุ่มธนาคารที่มีกลยุทธ์การบริหารสินทรัพย์เชิงรุก มีอัตรากำไรต่อเงินกองทุนต่ำแต่มีค่า ครรชนความเสี่ยงสูง ได้แก่ ธนาคารศรีนคร กรุงเทพ นครธน สยาม และมหานคร

3. กลุ่มธนาคารที่มีกลยุทธ์การบริหารสินทรัพย์เชิงรับ มีอัตรากำไรต่อเงินกองทุนสูง แต่มีค่า
 ครอบครัความเสี่ยงต่ำ ได้แก่ ธนาคารทหารไทย ไทยพาณิชย์ และกสิกรไทย

4. กลุ่มธนาคารที่มีกลยุทธ์การบริหารสินทรัพย์เชิงรับ มีอัตรากำไรต่อเงินกองทุนต่ำ แต่มีค่า
 ครอบครัความเสี่ยงสูง ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย กรุงเทพพาณิชย์การ กรุงไทย และเอเชีย

เอกสารประกอบการฝึกอบรมด้านสินเชื่อ ที่สาขาปทุมวันเดือนตุลาคม ของธนาคารกรุงไทย
 จำกัด (มหาชน) 2535 หน้า 351-358 เกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้วัดได้จาก การที่
 ลูกหนี้สามารถชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ย ได้ตามกำหนดที่ทำความตกลงไว้กับธนาคาร ซึ่งโดยปกติ
 เงินที่ลูกหนี้นำมาชำระหนี้ควรจะเป็นเงินรับสุทธิจากการดำเนินงาน กล่าวคือ จะต้องไม่มีเงินเหลือจากราย
 ได้ที่ได้รับอยู่เป็นประจำทุกเดือน ซึ่งอาจจะเป็นเงินเดือน และรายได้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ส่วนรายจ่ายประจำ
 เดือนก็คือค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์ ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน ฯลฯ

ศุติดา บุตรทวี (2536) ได้ศึกษาการบริหารสินทรัพย์กับการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย
 โดยแบ่งกลุ่มธนาคารออกเป็น 3 กลุ่ม ตามขนาดสินทรัพย์ พบว่า สัดส่วนการปล่อยสินเชื่อที่สูงขึ้น จะ
 ทำให้ความสามารถในการทำกำไรสูงขึ้นในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และขนาดเล็กเท่านั้นขณะที่
 กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางให้ผลตรงกันข้ามทั้งนี้คาดว่าเป็นผลมาจากสินเชื่อที่มีปัญหาที่ทำให้บาง
 ธนาคาร ในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางที่ประสบปัญหาขาดทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายปี
 เนื่องจากมีสินเชื่อที่ธนาคารไม่ได้รับการผ่อนชำระหนี้จากลูกหนี้เป็นจำนวนมาก (Non-performing
 Loan) แต่ธนาคารยังไม่ตัดเป็นหนี้สูญ จึงทำให้อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ที่อยู่ใน
 ระดับสูง แต่ไม่ได้ทำให้อัตราผลตอบแทนของการทำกำไรของธนาคารสูงขึ้น ไปด้วย ขณะที่การวัดคุณ
 ภาพสินเชื่อในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ไม่สามารถอธิบายผลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่อง
 จากขนาดของค่าเผื่อหนี้สูญ โดยเปรียบเทียบต่ำกว่าขนาดของสินเชื่อมาก นอกจากนี้ยังอาจเกิดจากขนาด
 ของกำไรเป็นตัวกำหนดการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สูญในเวลาเดียวกัน และในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาด
 เล็กก็ไม่สามารถใช้สัดส่วนค่าเผื่อหนี้สูญเป็นตัวบ่งชี้สินเชื่อที่ไม่มีคุณภาพว่าเป็นสาเหตุที่บั่นทอนความ
 สามารถในการทำกำไรของธนาคาร เนื่องจากขนาดค่าเผื่อหนี้สูญแปรตามกับอัตราผลตอบแทนของ
 การทำกำไร

สุรพล ไหลมี (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำ : กรณีศึกษา
 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรี เชียงใหม่ พบว่า กลุ่มลูกหนี้ที่มีปัญหาค้างชำระดอก
 เบี้ยส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่
 ประกอบกิจการส่วนตัว เป็นผู้มียรายได้อยู่ในระดับ 10,000-30,000 บาท และส่วนใหญ่ได้รับสินเชื่อเงิน
 กู้ประจำเพื่อที่อยู่อาศัย และได้รับเงินกู้ไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับ
 ของลูกหนี้เงินกู้ประจำ พบว่ากลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่เห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้

เกิดดอกเบี้ยค้างรับของเงินกู้ประจำมากที่สุด รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล และการเกิดภัยธรรมชาติตามลำดับ ส่วนปัจจัยภายในนั้นคือ อัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้เงินกู้ประจำมากที่สุด รองลงมาคือ เงื่อนไขของการชำระหนี้ และการปล่อยสินเชื่อ โดยไม่มีการถ่วงกรองที่ดี ส่วนปัจจัยทางด้านตัวลูกหนี้ กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้เงินผิดวัตถุประสงค์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดดอกเบี้ยค้างรับมากที่สุดของลูกหนี้เงินกู้ประจำ รองลงมาคือการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย และการทำการค้าเกินตัว แนวทางการเลือกปฏิบัติของลูกหนี้เงินกู้ประจำในการแก้ไขดอกเบี้ยค้างรับ เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้น กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่จะติดต่อธนาคารเพื่อบอกสาเหตุของการไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ และขอคำแนะนำจากธนาคารเกี่ยวกับภาระหนี้ที่มีอยู่ นอกจากนี้ลูกหนี้ยังต้องการให้ธนาคารติดตามลูกหนี้เพื่อให้เห็นสภาพธุรกิจที่แท้จริง หากลูกหนี้ถูกธนาคารดำเนินคดีในชั้นบังคับคดี โดยการขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้วปรากฏว่ามีมูลค่าน้อยกว่าภาระหนี้ ที่ลูกหนี้มีอยู่ กลุ่มลูกหนี้ส่วนใหญ่ต้องการที่จะขอผ่อนชำระหนี้ที่เหลือนมากกว่าการให้ธนาคารยึดทรัพย์สินอื่น ๆ อีก

นเรศวร สุภักดิ์ (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อหนี้จัดชั้นของธนาคารพาณิชย์หนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลูกหนี้ขาดประสบการณ์และมีความรู้ในการบริหารธุรกิจที่กู้ยืมเงิน ไปลงทุนไม่ดีพอ ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อรายได้ตอบแทนจากการลงทุนซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้คืนได้ นอกจากนี้ลูกหนี้ยังบิดบังข้อมูลที่แท้จริงต่อธนาคารทำให้เมื่อเกิดปัญหาต่อธุรกิจนั้น ๆ แล้วธนาคารไม่สามารถติดตามช่วยเหลือปัญหาให้ได้ ประกอบกับลูกหนี้มีหนี้ภายนอกระบบธนาคารที่เสียดอกเบี้ยในอัตราสูงและมุ่งชำระหนี้เหล่านั้นก่อน จึงเป็นผลกระทบต่อวงจรมูลเงินในระบบธนาคาร และทำให้ธุรกิจยิ่งซบเซาและขาดสภาพคล่องมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าเพราะสาเหตุของการใช้เงินที่ผิดวัตถุประสงค์โดยลูกหนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ค้ำประกันพบว่าหลักทรัพย์บางประเภทเกิดปัญหาการเสื่อมสภาพและราคาตกต่ำ และเมื่อการชำระหนี้คืนมีการยึดระยะเวลาออกไป จึงยังทำให้มูลค่าหลักทรัพย์ใกล้เคียงกับภาระหนี้มากขึ้น และในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศก็พบว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาภัยธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญที่ไม่เอื้อต่อการจำหน่ายผลผลิตที่ทำให้ผู้ลงทุนเกิดรายได้ที่เพียงพอชำระหนี้คืนได้

อย่างไรก็ตามแม้จะมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับด้านการให้สินเชื่อโดยธนาคารพาณิชย์มาก่อนแล้วมากมาย แต่ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารด้านสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ นั้น ยังไม่มีผู้ใดสนใจทำการศึกษาโดยละเอียดมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินงานรูปรัฐวิสาหกิจ

ดังนั้น จึงทำให้สนใจที่จะทำการศึกษาโดยคาดว่าจะประโยชน์เพื่อเป็นแนวนโยบายเสนอแนะการบริหารด้านสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ได้ต่อไป

2.3 ระเบียบวิธีศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การลดความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ขึ้นอยู่กับการบริหารด้านสินเชื่อ ซึ่งในที่นี้ ความเสี่ยงในการให้สินเชื่อหมายถึง โอกาสที่ธนาคารจะได้รับความเสียหายเนื่องจากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้คืนทั้งต้นเงิน และ/หรือดอกเบี้ย ตรงตามกำหนดเวลาและ/หรือครบถ้วน จนกลายเป็นหนี้ที่มีปัญหา หรือหนี้สูญในที่สุด ซึ่งจะนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเสี่ยงหรือหนี้ที่มีปัญหาคือ

1.1 คุณภาพหนี้ของลูกหนี้ในเงินกู้แต่ละประเภท โดยจะจัดคุณภาพหนี้จากคุณภาพหนี้ที่ดีมากไปหาน้อยคือ

A1 = หนี้ที่มีการเคลื่อนไหวปกติ

A2 A3 A4 A5 = หนี้ที่เริ่มมีปัญหา โดยจัดแบ่งตามระยะเวลาที่ผิดเงื่อนไข ซึ่งกำหนดให้แตกต่างกันตามประเภทสินเชื่อ

A6 = หนี้จัดชั้น / หนี้ที่อนุมัติให้ดำเนินคดี

การศึกษาจะพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างตามคุณภาพหนี้ของลูกหนี้โดยแยกตามคุณภาพหนี้เป็น A1 A2 A3 A4 A5 A6 ซึ่งหมายถึงลูกหนี้ที่มีคุณภาพหนี้ที่ดีที่สุด ไปจนถึงคุณภาพหนี้แย่ที่สุดตามลำดับ โดยหลักเกณฑ์การจัดคุณภาพหนี้ของลูกหนี้ที่ขึ้นอยู่กับการกำหนดประเภทของการกู้ซึ่งการกู้แต่ละประเภทนั้นจะมีเงื่อนไขในการกำหนดคุณภาพหนี้ที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ โดยพิจารณาจากคุณภาพหนี้ นั้น เนื่องจากคุณภาพหนี้ เป็นตัวชี้ถึงหนี้ที่จะทำให้เกิดความเสี่ยงขึ้นได้ โดยจัดแบ่งความเสี่ยง พิจารณาตามคุณภาพหนี้ได้ดังนี้

A1 หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด

A2 หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงน้อย

A3 A4 หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงปานกลาง

A5 หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงมาก

A6 หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงมากที่สุด

การควบคุมคุณภาพหนี้ของธนาคารให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีนั้นจะช่วยลดความเสี่ยงในการให้สินเชื่อของธนาคารทำให้ธนาคารมีความแข็งแกร่งและมั่นคง เนื่องจากถ้ามีคุณภาพหนี้ที่ไม่ดีมาธนาคารก็จะต้องกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นมากซึ่งมีผลต่อสภาพคล่องของธนาคารเพราะในการกันเงินสำรองสำหรับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศกำหนดนั้นต้องแสดงเป็นรายการหักจากรายการสินทรัพย์ในงบดุล และเป็นค่าใช้จ่ายในงบดุลกำไรขาดทุน ตามอัตราดังนี้

ลูกหนี้ที่จัดชั้น	อัตราการกันเงินสำรอง(ร้อยละ)
ลูกหนี้ปกติ	1
ลูกหนี้ที่กล่าวถึงเป็นพิเศษ	2
ลูกหนี้ที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	20
ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญ	50
ลูกหนี้จัดชั้นสูญ	100 หรือตัดออกจากบัญชี

ซึ่งเกณฑ์ในการจัดชั้นลูกหนี้และภาวะผูกพันทั้งในและนอกสมดุลตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศกำหนดในเบื้องต้นให้พิจารณาจากคุณภาพของลูกหนี้เป็นหลัก โดยการวิเคราะห์โครงการและความเป็นไปได้ทางธุรกิจของลูกหนี้ การวิเคราะห์ห้วงการเงิน กระแสเงินสด และความสามารถในการชำระหนี้ตามกำหนด ทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลาของการค้างชำระที่เป็นเกณฑ์ในการจัดชั้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับตามคุณภาพของลูกหนี้ ประกอบด้วย ลูกหนี้ปกติ ลูกหนี้ที่กล่าวถึงเป็นพิเศษ ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ลูกหนี้จัดชั้นสงสัย ลูกหนี้จัดชั้นสูญ ดังนี้

1. ลูกหนี้ปกติ หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่ผิดนัดชำระหนี้ และไม่มีสัญญาณใด ๆ แสดงว่าจะมีการผิดนัดชำระหนี้อื่นจะเป็นเหตุให้สถาบันการเงินได้รับความเสียหายได้แก่ ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ย หรือต้นเงินไม่เกิน 1 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ

2. ลูกหนี้ที่กล่าวถึงเป็นพิเศษ หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่มีสัญญาณว่าจะเกิดความเสียหายแต่มีฐานะหรือผลการดำเนินงานอ่อนลงซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขในเวลาอันควรจะทำให้ความสามารถในการชำระหนี้อ่อนลงไปอีกจนไม่สามารถชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินได้ตามกำหนดได้แก่ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 3 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ

3. ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน หมายถึงลูกหนี้ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหากปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนไม่มีการแก้ไข หรือแหล่งที่มาหลักของการชำระหนี้อาจไม่เพียงพอ เนื่องจากความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้มีความไม่แน่นอนสถาบันการเงินจำเป็นต้องใช้แหล่งอื่นหรือหลักประกันในการชำระหนี้ ได้แก่ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ

4. ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยหมายถึงลูกหนี้ที่มีคุณภาพด้อยกว่าลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน หรือคาดว่าจะไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระคืนได้ครบถ้วน ได้แก่ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 12 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ

5. ลูกหนี้จัดชั้นสูญ หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิงหรือลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ

1.2 ความเสี่ยง หรือการเกิดหนี้มีปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ คือ

ด้านคุณสมบัติของลูกหนี้ (Character)

- ประสบการณ์และความรู้ในการบริหารธุรกิจ
- สถานภาพของลูกหนี้
- ระยะเวลาในการค้างชำระหนี้

ด้านความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity)

- ธุรกิจประสบปัญหาและอุปสรรค
- รายได้ของลูกหนี้ไม่สัมพันธ์กับรายจ่าย
- การบริหารงานไม่ดี และ ไม่มีประสิทธิภาพ
- เจื่อนใจในการรับชำระเงินของธุรกิจ
- ไม่ให้ความสำคัญในการชำระหนี้
- ไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้

ด้านทุน (Capital)

- ธุรกิจขาดสภาพคล่อง
- กิจการขาดเงินทุนหมุนเวียน
- ลูกหนี้ประสบปัญหาทางการเงิน
- การหาแหล่งเงินทุน

ด้านหลักประกันหนี้ (Collateral)

- สภาพคล่องของหลักประกัน
- มูลค่าของหลักประกันกับภาระหนี้
- หลักประกันเป็นหลักทรัพย์ที่มีปัญหา

ด้านเศรษฐกิจและสภาวะการณ์ทั่วไป (Economic Condition)

- มีข้อจำกัดในการให้สินเชื่อบางประเภท
- สภาวะการแข่งขัน
- สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม
- สภาวะทางการเงินซบเซาทั้งภายใน/ภายนอกประเทศ

2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการออกแบบสอบถามทั้งลูกหนี้และผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านสินเชื่อ ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอกจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตัวอย่างคือ

กลุ่มที่ 1 เป็นลูกหนี้ของธนาคาร โดยใช้แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 ราย โดยจากกลุ่มตัวอย่าง 300 รายนี้ จะแบ่งตามคุณภาพหนี้ A1 A2 A3 A4 A5 A6 ในแต่ละคุณภาพหนี้ จำนวน 50 ราย เท่า ๆ กัน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านสินเชื่อของธนาคาร ประกอบด้วยผู้จัดการสาขา หัวหน้าสินเชื่อ พนักงานอำนวยการสินเชื่อ พนักงานสินเชื่อของทุกสาขาโดยให้เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 100 ราย

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) สำหรับลูกหนี้ดำเนินคดีเก็บข้อมูลจากแฟ้มสินเชื่อลูกหนี้ของธนาคาร

2.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นลูกหนี้ของธนาคารที่มีภาระหนี้อยู่ ณ. วันที่ 30 มิถุนายน 2540

2.4 วิธีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิเก็บ โดยสร้างแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด แบบสอบถามชุดที่หนึ่งสอบถามลูกค้าของธนาคารและแบบสอบถามชุดที่สอง สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านสินเชื่อของธนาคาร

3. การนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาทำการวิเคราะห์

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ มาทำการศึกษาวิเคราะห์ เช่นหาค่าเฉลี่ยเป็นจำนวนร้อยละ (Percentage) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อความเสี่ยงในการให้บริการทางด้านสินเชื่อของธนาคาร ซึ่งทำการวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) อัตราส่วนร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การนำเสนอรายงานผลการวิจัย

4. นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงในการให้บริการทางด้านสินเชื่อของธนาคารมาเรียงลำดับจากปัจจัยที่มีอิทธิพลมากไปหาน้อย โดยวัดจากความถี่ของสาเหตุ ที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการให้บริการสินเชื่อและหนี้มีปัญหา

5. สรุปปัญหาและเสนอแนะผลที่ได้จากการวิจัย